

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Леонова В. І.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ,
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ»**

**Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
II року навчання спеціальності 231 «Соціальна робота»**

Одеса – 2025

УДК: 37.012(049.3)+364-322(477)

*Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського
(протокол № 9 від 27.02.2025 р.)*

Рецензенти:

Беляк О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, директор КЗ «Одеський педагогічний фаховий коледж»;

Віщукаєва К. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічних технологій початкової освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Леонова В. І.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Волонтерський рух в Україні» [для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, спеціальності 231 «Соціальна робота»]. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 50 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни ВК 08 «Волонтерський рух в Україні» містять плани проведення, зміст практичних занять та самостійної роботи студентів; питання для самоперевірки, тестові завдання, питання до заліку. Послідовність тем зумовлена логікою викладу матеріалу і покликана забезпечити комплексність теоретичних знань і практичних навичок студентів.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ»	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	6
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ.....	22
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	36
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	48

«ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ»

Актуальність навчальної дисципліни «Волонтерський рух в Україні» зумовлена формуванням професійних компетентностей щодо соціально-педагогічної діяльності майбутніх фахівців. Навчальна дисципліна містить інформацію про теоретичні основи професійно-педагогічної діяльності та психологічні закономірності педагогічної діяльності. Волонтерська допомога - один із важливих методів добровільної соціальної роботи. Волонтерство - інструмент соціального, культурного, економічного та екологічного розвитку. Це добровільна, непрофесійна соціальна робота, яка сприяє поліпшенню якості життя особистості, особистісному зростанню, поглибленню почуття солідарності, задоволенню потреб людини. Волонтерська діяльність сприяє самореалізації, особистісному росту, саморозвитку особистості, успішній соціалізації, допомагає одержувати навички взаємодопомоги та взаємопідтримки та має суспільно корисний характер. Вона має низку суперечностей: між потребою суспільства у фахівцях цього профілю, здатних до здійснення волонтерської діяльності, і недостатнім рівнем підготовки майбутніх волонтерів до її виконання; вимагає посиленої уваги до якості підготовки волонтерів за рахунок використання сучасних технологій навчання. Сьогодні Україна знаходиться на етапі становлення та розвитку громадянського суспільства на принципах свободи, творчості, гуманізму, милосердя. Не вистачає достатньої кількості професійно підготовлених соціальних працівників та соціальних педагогів для забезпечення різних напрямів соціально-педагогічної діяльності. Саме тому за останні роки в Україні активно стимулюється доброчинна діяльність та розвивається волонтерський рух. Волонтери сьогодні розглядаються як повноправні суб'єкти соціально-педагогічної діяльності. Роль волонтерства у соціальній сфері визнана на державному рівні, що знаходить своє підтвердження у законодавчих документах, зокрема, у Законах України «Про волонтерську діяльність», «Про

соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про соціальні послуги», в яких добровільна праця волонтерів визнається необхідною та суспільно корисною. Особливість волонтерського руху в Україні полягає у тому, що найбільш чисельною групою волонтерів, які працюють у соціальній сфері, є учнівська та студентська молодь. Сьогодні в Україні волонтерський рух серед молоді набув масового характеру у різних сферах суспільного життя, зокрема, освіті, охороні здоров'я, соціального захисту населення тощо. Участь молодих людей у волонтерському русі дає їм змогу зробити особистий внесок у розв'язання соціальних проблем, самореалізуватися через ініціювання проектів та програм соціально-педагогічної спрямованості. Запропонований курс «Волонтерський рух в Україні» охоплює актуальні питання теорії і практики їх соціально-педагогічної діяльності. Ознайомлення студентів з основами організації волонтерської діяльності, сприяє не лише формуванню належного професійного рівня та готовності до роботи у даному напрямі, а й розвитку особистої громадянської відповідальності, соціальної активності. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Волонтерський рух в Україні», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів. «Волонтерський рух в Україні» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Мета навчальної дисципліни: сформувати у студентів сучасні наукові уявлення про волонтерський рух і волонтерську діяльність як засоби оптимізації соціальної і соціально-педагогічної роботи у суспільстві; розширити знання про шляхи, методи та прийоми організації волонтерського руху; розвинути вміння і навички підготовки потенційних волонтерів для реалізації волонтерських проектів і програм.

Очікувані результати навчання: Унаслідок вивчення навчальної дисципліни студенти мають:

знати:

- теоретичні засади волонтерського руху;
- особливості волонтерського руху в Україні;
- мету, зміст, методи, засоби, форми волонтерської діяльності;
- специфіку волонтерської діяльності та її напрямки;

вміти:

- визначати основні цілі і задачі у волонтерській діяльності;
- планувати та залучати молодь до волонтерської діяльності;
- здійснювати супровід, супервізію, інтервізію діяльності волонтерів;
- надавати менторську підтримку волонтерам;
- здійснювати моніторинг та оцінку волонтерської діяльності;
- аналізувати вплив волонтерської діяльності на соціальну політику в регіоні.

РОЗДІЛ 1.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1.	<i>Семінар «Сучасні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні та за рубежом»</i>	2
2.	<i>Дискусія «Людські ресурси волонтерського руху»</i>	2
3.	<i>Круглий стіл «Використання інформаційних і матеріальних ресурсів у волонтерській діяльності»</i>	2
4.	<i>Вирішення практичних завдань «Методика визначення</i>	2

	потенційних волонтерів»	
5.	<i>Круглий стіл</i> «Методи та форми професійного навчання волонтерів»	2
6.	<i>Семінар.</i> «Організаційно-методичні засади підготовки волонтерів до впровадження благодійних проектів»	2
7.	<i>Семінар.</i> «Методичні орієнтири організації діяльності учнів-волонтерів в умовах вуличного простору»	2
8.	<i>Дискусія.</i> «Активізація громадянської участі»	2
9.	<i>Вирішення практичних завдань.</i> «Волонтерська діяльність у сфері медіа та комунікацій»	2
10.	<i>Майстер клас</i> «Розробка проектів та програм зі сприяння безбар'єрності»	2
	Всього годин	20

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Форма організації на занятті	Обов'язкове практичне завдання	Термін виконання
<i>Семінар</i> «Сучасні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні та за рубежом»	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. У чому полягає сутність поняття «волонтер» та «волонтерство». 2. Критерії волонтерства. Їх значення у соціально-педагогічній діяльності. 3. Історико-феноменологічний аналіз волонтерства.	1. Напишіть творчу роботу «Мій шкільний досвід участі у волонтерському русі» («Мої роздуми про роль волонтерства на сучасному етапі розвитку Української держави»); 2. Розгляньте та проаналізуйте нормативно-правові документи з питань волонтерства: Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.06.2001, Загальну декларацію волонтерів. 3. Підберіть приклади проявів волонтерської діяльності в Україні в	На прак. занятті

		історичному аспекті і презентуйте їх у вигляді опорного конспекту на занятті (використовувати схеми, таблиці; скласти 6-8 тестів до опорного конспекту.	
<i>Дискусія</i> «Людські ресурси волонтерського руху»	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Схарактеризуйте основні групи добровільних помічників. 2. Які параметри важливих для волонтерської діяльності людських якостей. 3. Особливості мотивації потенційних волонтерів. 4. Специфічні риси участі дітей і підлітків у волонтерських програмах. 5. Сфери діяльності волонтерів	1.Виберіть та проаналізуйте з періодичної літератури, знайдіть в мережі Інтернет статті, в яких висвітлюються питання волонтерської діяльності в Україні.	На прак. занятті
<i>Круглий стіл</i> «Використання інформаційних і матеріальних ресурсі у волонтерській діяльності»	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1 Типологія волонтерської діяльності: взаємодопомога, філантропія та надання послуг, захист інтересів, участь в управлінні. Їх характеристика. 2. Типологія соціальних програм, для реалізації яких використовується волонтерська допомога. 3. Специфіка волонтерської роботи в організаціях та установах різних форм власності.	1. Оформіть таблицю «Людські ресурси волонтерського руху».	На прак. занятті
<i>Вирішення</i>	<i>Участь у колективному</i>	1. Проаналізуйте	На

<i>практичних завдань</i> «Методика визначення потенційних волонтерів»	<i>обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Стилi роботи волонтерiв та їх роль в реалiзацiї соціальних проектiв. Індивідуальний менеджмент волонтерської діяльності. 2. Організація та напрями підготовки волонтерів. 3. Супервізія волонтерів соціальної сфери. 4. Значення підтримки та заохочення волонтерської діяльності.	листівку, в якій розкривається суть волонтерської програми та оголошення для залучення волонтерів до реалізації програми.	прак. занятті
<i>Круглий стіл</i> «Методи та форми професійного навчання волонтерів»	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Роль волонтерства в особистісному та професійному становленні студентів. 2. Форми організації волонтерського руху. 3. Волонтерство у сфері надання соціально-медичних послуг. 4. Профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі.	1. Розробіть волонтерську програму профілактики негативних явищ серед молоді	На прак. занятті
<i>Семінар.</i> «Організаційно-методичні засади підготовки волонтерів до впровадження благодійних проектів»	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Консультативна робота волонтерів. 2. Волонтерська робота у сфері організації дозвілля. 3. Волонтерство у сфері надання соціально-медичних послуг. 4. Волонтерська діяльність з профілактики негативних явищ у	1. Проаналізуйте особливості волонтерської діяльності у службі «Телефон довіри».	На прак. занятті

	молодіжному середовищі.		
Семінар. «Методичні орієнтири організації діяльності учнів-волонтерів в умовах вуличного простору»	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком: 1. Волонтерський рух – основа саморегуляції у суспільстві. Традиції волонтерства в американській історії та сучасній культурі. 2. Волонтерські програми з питань формування здорового способу життя: досвід Канади. 3. Досвід волонтерської діяльності європейських країн. 4. Діяльність волонтерів міжнародних добровільних асоціацій – «Корпусу миру», товариства «Червоного Хреста».	1.Виберіть та проаналізуйте з періодичної літератури, знайдіть в мережі Інтернет статті, в яких висвітлюються, питання волонтерської діяльності за кордоном (за вибором студента); оформіть їх у вигляді презентації на тему: «Досвід волонтерської діяльності (європейських країн): історія і сучасність» і представити на занятті (записати на диск). 2. Підготуйте реферативне сповіщення про діяльність волонтерів міжнародної асоціацій – «Корпусу миру», товариства «Червоного Хреста».	На прак. занятті
Дискусія. «Активізація громадянської участі»	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком: Залучення громадян до процесів прийняття рішень у сфері безбар'єрності. Взаємодія з громадськими організаціями та активістами.	1.Розгляньте та письмово проаналізуйте комплексну програму навчання волонтерів («Всеукраїнська школа волонтерів»)	На прак. занятті
Вирішення практичних завдань.	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:	1. Підготуйте списки доручень для старшокласників.	

«Волонтерська діяльність у сфері медіа та комунікацій.»	1. Роль волонтерів у залученні медіа та комунікації до формування громадської думки щодо безбар'єрності	2. Підготуйте тематики підготовчих занять до формування громадської думки щодо безбар'єрності	
Майстер клас «Розробка проєктів та програм зі сприяння безбар'єрності»	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком: 1. Обов'язки волонтерів-ігротехніків. 2. Орієнтована схема проведення ігрової табірної зміни. 3. Класифікація ігор. Ігрові програми: станційна ігрова програма, тематична ігрова програма, театралізована ігрова програма, ігрова акція, вуличний ігротеатр, спортивні ігри, настільні ігри, рухливі ігри, ігри-атракціони, музичні ігри, танцювальні ігри, рольові ігри, інтелектуальні ігри.	1. Оберіть тему волонтерських проєктів та програм зі сприяння безбар'єрності, залучіть волонтерів до їх проведення.	

ПЛАНИ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль І.

«Теоретичні засади організації волонтерського руху»

Тема 1. Сучасні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні та за рубежом

План практичного заняття

І. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Історичні довідки про причини появи та розвитку волонтерства в суспільстві.
2. Основні категорії волонтерської роботи.

3. Всесвітня Декларація волонтерів.
4. Мета та принципи волонтерського руху.
5. Загальні напрями соціально-педагогічної роботи волонтерів з клієнтами.
6. Роль волонтерських асоціацій в організації плідної діяльності помічників.
7. Сучасні Міжнародні програми волонтерського руху.
8. Стисла характеристика діяльності громадського центру «Волонтер», регіональних волонтерських програм.

II. Практична частина

1. Визначення поняття «волонтер» та «волонтерство».
2. Критерії волонтерства. Їх значення у соціально-педагогічній діяльності.
3. Історико-феноменологічний аналіз волонтерства.
4. Нормативно-правова база з питань волонтерства в контексті міжнародного досвіду. Зміст загальної декларації волонтерів (14 вересня 1990 р., Париж).
5. Історичні засади соціально-педагогічної діяльності волонтерів за кордоном.
6. Провідні тенденції та ключові завдання волонтерського руху за рубежом.
7. Загальна декларація волонтерів.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Написати творчу роботу «Мій шкільний досвід участі у волонтерському русі» («Мої роздуми про роль волонтерства на сучасному етапі розвитку Української держави»);
2. Розглянути нормативно-правові документи з питань волонтерства: Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.06.2001, Загальну декларацію волонтерів.

3. Підібрати приклади проявів волонтерської діяльності в Україні в історичному аспекті і презентувати їх у вигляді опорного конспекту на занятті (використовувати схеми, таблиці; скласти 6-8 тестів до опорного конспекту).

Тема 2. Людські ресурси волонтерського руху.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Характеристика основних груп добровільних помічників.
2. Параметри важливих для волонтерської діяльності людських якостей.
3. Особливості мотивації потенційних волонтерів.
4. Специфічні риси участі дітей і підлітків у волонтерських програмах.
5. Сфери діяльності волонтерів

II Практична частина

6. Причини добровільної роботи та фактичні переваги, їх ієрархія.
7. Особистісні потреби, що мотивують до волонтерської діяльності. Аналіз пріоритетів потреб на різних рівнях розвитку особистості за А. Маслоу.
8. Особливості мотивації волонтерської діяльності в залежності від вікової категорії, місця роботи/навчання, рівня освіти.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Засвоїти теоретичний матеріал теми;
2. Вибрати з періодичної літератури, знайти в мережі Інтернет статті, в яких висвітлюються питання волонтерської діяльності в Україні.

Тема 3. Використання інформаційних і матеріальних ресурсів у волонтерській діяльності.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Можливості інформаційних ресурсів у розповсюдженні реклами про волонтерський рух.
2. Тактика застосування соціальним педагогом інформаційних джерел для підвищення престижу волонтерської роботи.
3. Специфічні ознаки соціальної реклами.
4. Використання матеріальних ресурсів у волонтерській діяльності.

II Практична частина

5. Типологія волонтерської діяльності: взаємодопомога, філантропія та надання послуг, захист інтересів, участь в управлінні. Їх характеристика.
6. Типологія соціальних програм, для реалізації яких використовується волонтерська допомога.
7. Специфіка волонтерської роботи в організаціях та установах різних форм власності.
8. Залучення людських ресурсів різних категорій населення до волонтерського руху. Різновікові групи волонтерів, їх характеристика.

Завдання для обов'язкового виконання

- 1) засвоїти теоретичний матеріал теми;
- 2) переписати таблицю «Людські ресурси волонтерського руху».

Тема 4. Методика визначення потенційних волонтерів.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Етапи організації роботи волонтерів.
2. Загальна характеристика підготовчого етапу.
3. Критерії відбору волонтерів (за Л. Є. Нікітіним).

4. Методика проведення волонтерського інтерв'ю.

II Практична частина

5. Технології залучення добровільних помічників для участі у соціально-педагогічному проекті, благодійній акції, соціальній програмі тощо.

6. Стилі» роботи волонтерів та їх роль в реалізації соціальних проектів. Індивідуальний менеджмент волонтерської діяльності.

7. Організація та напрями підготовки волонтерів.

8. Супервізія волонтерів соціальної сфери.

9. Значення підтримки та заохочення волонтерської діяльності.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Проаналізувати листівку, в якій розкривається суть волонтерської програми та оголошення для залучення волонтерів до реалізації програми.

Тема 5. Методи та форми професійного навчання волонтерів.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Методика проведення психотерапевтичних тренінгів з метою зміцнення згуртованості волонтерської команди, подолання в групі міжособистісних конфліктів.

2. Інтерактивні методи професійного навчання волонтерів.

3. Консультування волонтерів або волонтерської пари.

4. Організаційні форми професійного навчання волонтерів.

II Практична частина

5. Роль волонтерства в особистісному та професійному становленні студентів.

6. Форми організації волонтерського руху.

7. Волонтерство у сфері надання соціально-медичних послуг.

8. Профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі.

Завдання для обов'язкового виконання

Засвоїти теоретичний матеріал теми.

Змістовий модуль II.

«Методика організації волонтерського руху в освітніх закладах»

Тема 1. Організаційно-методичні засади підготовки волонтерів до впровадження благодійних проектів.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Сутність понять «благодійність», «благодійна акція», «благодійний проект».
2. Характеристика груп благодійних акцій.
3. Основні вимоги до розробки та впровадження благодійних акцій учнями-волонтерами у загальноосвітній школі.
4. Основні вимоги до розробки та впровадження благодійних акцій студентською молоддю.
5. Участь старшокласників та студентів волонтерів у широкомасштабних благодійних акціях.

II Практична частина

1. Консультативна робота волонтерів. Особливості волонтерської діяльності у службі «Телефон довіри».
2. Волонтерська робота у сфері організації дозвілля.
3. Волонтерство у сфері надання соціально-медичних послуг.
4. Волонтерська діяльність з профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі.

Завдання для обов'язкового виконання

Засвоїти теоретичний матеріал теми.

Тема 2. Методичні орієнтири організації діяльності учнів-волонтерів в умовах вуличного простору.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Мета, принципи та завдання роботи волонтерів в умовах вуличного простору.
2. Етапи організації вуличної роботи неповнолітніх волонтерів і волонтерів-студентів.
3. Основні методи та форми вуличної соціальної роботи волонтерів (ігротеки, дискотеки, вуличний театр, консультування, пункт соціальної підтримки, вуличний рейд, мітинг).

II Практична частина

5. Волонтерський рух – основа саморегуляції у суспільстві. Традиції волонтерства в американській історії та сучасній культурі.
6. Волонтерські програми з питань формування здорового способу життя: досвід Канади.
7. Досвід волонтерської діяльності європейських країн.
8. Діяльність волонтерів міжнародних добровільних асоціацій – «Корпусу миру», товариства «Червоного Хреста».

Завдання для обов'язкового виконання

1. Засвоїти теоретичний матеріал теми.
2. Вибрати з періодичної літератури, знайти в мережі Інтернет статті, в яких висвітлюються, питання волонтерської діяльності за кордоном (за вибором студента); оформити їх у вигляді презентації на тему: «Досвід

волонтерської діяльності (європейських країн): історія і сучасність» і представити на занятті (записати на диск).

3. Підготувати реферативне сповіщення про діяльність волонтерів міжнародної асоціації – «Корпусу миру», товариства «Червоного Хреста».

Тема 3. Волонтерство в системі профілактики негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Класифікація волонтерських програм в системі профілактики негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі.

2. Компоненти навчальних програм для волонтерів з популяризації знань про здоровий спосіб життя серед учнів, особливості її планування.

3. Визначення цільових груп для набору волонтерів.

4. Зміст підготовки занять з учнями-волонтерами.

II Практична частина

3. Різновиди центрів волонтерського руху в Україні.

4. Всеукраїнський громадський центр «Волонтер» (1998 р.) – місія, мета і завдання.

5. Організація та напрями підготовки волонтерів. Комплексна програма УДЦССМ «Всеукраїнська школа волонтерів».

6. Особливості методики «рівний-рівному» в організації волонтерської діяльності.

Завдання для обов'язкового виконання:

1) засвоїти теоретичний матеріал теми;

2) розглянути та письмово проаналізувати комплексну програму УДЦССМ навчання волонтерів («Всеукраїнська школа волонтерів») (за джерелом 13).

Тема 4. Підготовка старшокласників для втілення волонтерських соціокультурних програм і проектів з учнями школи І-ІІ ступеня.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Досвід впровадження соціокультурних проектів для дітей і молоді в Україні та зарубіжних країнах.
2. Характеристики соціокультурних проектів для дітей і молоді в умовах освітніх закладів.
3. Добір тематики соціокультурних волонтерських програм.

II Практична частина

1. Підготовка старшокласників до взаємодії з учнями школи І-ІІ ступенів (тренінги лідерських здібностей та спілкування; добір рольових ігор, ігор-конкурсів для молодших школярів, художніх конкурсів, фото малюнків тощо.)
2. Загальна інформація про особливості соціально-педагогічної роботи за програмою «Діди морози-волонтери» (мета програми, методи підготовки волонтерів).
3. Підготовка списку доручень для старшокласників.
4. Тематика підготовчих занять для старшокласників.

Семінарське заняття

Тема: Посвята першокурсників у волонтери

Мета: взяти участь у посвяті першокурсників у волонтери, розвивати готовність бути волонтером.

Завдання для обов'язкового виконання:

1) проаналізувати посвяту у волонтери, яку виконують студенти-старшокурсники.

Тема 5. Тренінги «Толерантності» і «Захист прав дитини» та їх використання в роботі з учнями-волонтерами.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Мета та завдання роботи старшокласників-волонтерів з учнями, що спрямована на виховання толерантної особистості.

2. Зміст підготовчої роботи волонтерів: тематика тренінгових занять. Методи та форми роботи старшокласників з учнями школи II ступенів.

II Практична частина

1. Мета та завдання організації роботи старшокласників-волонтерів з учнями, що спрямована на пропагування прав дитини.

Завдання для обов'язкового виконання:

1. Зміст підготовчої роботи волонтерів: тематика тренінгових занять.
2. Методи та форми роботи старшокласників з молодшими школярами.

Тема 6. Організаційно-педагогічні засади роботи учнів волонтерів у літньому пришкільному таборі.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Обов'язки волонтерів-ігротехніків.
2. Режим роботи старшокласників у літньому шкільному таборі.
3. Орієнтована схема проведення ігрової табірної зміни.
4. Класифікація ігор. Ігрові програми: станційна ігрова програма, тематична ігрова програма, театралізована ігрова програма, ігрова акція,

вуличний ігротеатр, спортивні ігри, настільні ігри, рухливі ігри, ігри-атракціони, музичні ігри, танцювальні ігри, рольові ігри, інтелектуальні ігри.

II Практична частина

Тема: Методика підготовки проведення волонтерської акції

Мета: з'ясувати методику підготовки проведення волонтерської акції.

Завдання для обов'язкового виконання:

1) обрати тему волонтерської акції, залучити волонтерів до її проведення.

Тема 7. Групова розробка та захист проектів організації волонтерського руху у загальноосвітній школі.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Планування потужного проекту організації шкільного волонтерського руху.
2. Етапи розробки та втілення проекту.
3. Ефективне управління програмою.
4. Способи оцінки ефективності волонтерської програми.
5. Публічний захист волонтерського проекту.

II Практична частина

1. Участь у волонтерських акціях.

Мета: залучити студентів до активної участі в акціях: «Всесвітній день миру» (21 вересня), «День людей похилого віку» (1 жовтня), «Міжнародний день толерантності» (16 листопада), «День толерантності з людьми, які живуть з ВІЛ СНІД» (1 грудня), «Міжнародний день волонтера» (5 грудня), «День Святого Миколая» (19 грудня), «Міжнародний день спонтанного прояву доброти» (17 лютого), та ін.

2. Підведення підсумків участі студентів у волонтерських акціях

Мета: проаналізувати результати участі студентів у волонтерських акціях.

Завдання для обов'язкового виконання:

- 1) підготувати презентацію та фотозвіт на тему «Я і волонтерство».

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

РОЗПОДІЛ ГОДИН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
		Денна форма	
1.	Сучасні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні та за рубежом.	7	Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних завдань
2.	Людські ресурси волонтерського руху	7	
3.	Використання інформаційних і матеріальних ресурсів у волонтерській діяльності.	7	
4.	Методика визначення потенційних волонтерів.	7	
5.	Методи та форми професійного навчання волонтерів	7	
6.	Організаційно-методичні засади підготовки волонтерів до впровадження благодійних проєктів.	7	
7.	Методичні орієнтири організації діяльності учнів-волонтерів в умовах вуличного простору.	7	
8.	Активізація громадянської участі.	7	
9.	Волонтерська діяльність у сфері медіа та комунікацій	7	
10.	Розробка проєктів та програм зі сприяння безбар'єрності	7	
	ВСЬОГО ГОДИН:	70	

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади організації волонтерського руху.

Тема 1. Сучасні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні та за рубежом. Історичні довідки про причини появи та розвитку волонтерства в суспільстві. Основні категорії волонтерської роботи. Всесвітня Декларація волонтерів. Мета та принципи волонтерського руху. Загальні напрями соціально-педагогічної роботи волонтерів з клієнтами. Роль волонтерських асоціацій в організації плідної діяльності помічників. Сучасні Міжнародні програми волонтерського руху. Стисла характеристика діяльності громадського центру «Волонтер», регіональних волонтерських програм.

Тема 2. Людські ресурси волонтерського руху. Характеристика основних груп добровільних помічників. Параметри важливих для волонтерської діяльності людських якостей. Особливості мотивації потенційних волонтерів. Специфічні риси участі дітей і підлітків у волонтерських програмах. Сфери діяльності волонтерів

Тема 3. Використання інформаційних і матеріальних ресурсів у волонтерській діяльності. Можливості інформаційних ресурсів у розповсюдженні реклами про волонтерський рух. Тактика застосування соціальним педагогом інформаційних джерел для підвищення престижу волонтерської роботи. Специфічні ознаки соціальної реклами. Використання матеріальних ресурсів у волонтерській діяльності.

Тема 4. Методика визначення потенційних волонтерів. Етапи організації роботи волонтерів. Загальна характеристика підготовчого етапу. Критерії відбору волонтерів (за Л. Є. Нікітіним). Методика проведення волонтерського інтерв'ю. Технології залучення добровільних помічників для

участі у соціально-педагогічному проєкті, благодійній акції, соціальній програмі тощо.

Тема 5. Методи та форми професійного навчання волонтерів. Методика проведення психотерапевтичних тренінгів з метою зміцнення згуртованості волонтерської команди, подолання в групі міжособистісних конфліктів. Інтерактивні методи професійного навчання волонтерів. Консультування волонтерів або волонтерської пари. Організаційні форми професійного навчання волонтерів. Сутність понять «благодійність», «благодійна акція», «благодійний проєкт».

Змістовий модуль 2. Методика організації волонтерського руху в освітніх закладах

Тема 1. Організаційно-методичні засади підготовки волонтерів до впровадження благодійних проєктів. Сутність понять «благодійність», «благодійна акція», «благодійний проєкт». Характеристика груп благодійних акцій. Основні вимоги до розробки та впровадження благодійних акцій учнями-волонтерами у загальноосвітній школі. Основні вимоги до розробки та впровадження благодійних акцій студентською молоддю. Участь старшокласників та студентів волонтерів у широкомасштабних благодійних акціях.

Тема 2. Методичні орієнтири організації діяльності учнів-волонтерів в умовах вуличного простору. Мета, принципи та завдання роботи волонтерів в умовах вуличного простору. Етапи організації вуличної роботи неповнолітніх волонтерів і волонтерів-студентів. Основні методи та форми вуличної соціальної роботи волонтерів (ігротеки, дискотеки, вуличний театр, консультування, пункт соціальної підтримки, вуличний рейд, мітинг).

Тема 3. Активізація громадянської участі: залучення громадян до процесів прийняття рішень у сфері безбар'єрності; взаємодія з громадськими організаціями та активістами.

Тема 4. Волонтерська діяльність у сфері медіа та комунікацій: роль волонтерів у залученні медіа та комунікації до формування громадської думки щодо безбар'єрності

Тема 5. Розробка проєктів та програм зі сприяння безбар'єрності: практичні навички планування та впровадження ініціатив; методи вимірювання успішності та впливу проєктів; моніторинг і оцінка ініціатив із створення безбар'єрного середовища. Етапи розробки та втілення проєкту. Ефективне управління програмою. Публічний захист волонтерського проєкту.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для самостійної роботи студентам пропонується кілька завдань, що мають підсумовувати знання, отримані при вивченні поточних тем курсу. Теми, що виносяться для самостійної роботи студентів, безпосередньо пов'язані з матеріалом, який вивчається на поточних заняттях. Виконання завдань самостійної роботи вимагає від студента глибокого володіння матеріалом, отриманим під час поточних занять, розвиває вміння самостійно досліджувати проблему шляхом пошуку і аналізу спеціальної літератури з різних галузей знань, розвиває вміння викладати та відстоювати власну точку зору. Усі завдання виконуються у зошиті для самостійної роботи та подаються на підсумковому занятті відповідного модуля.

Самостійна робота 1. Волонтерство як феномен соціальнопедагогічної практики.

1. Наведіть приклади 3 українських меценатів та 3 українських благодійників (за регіонами, персоналіями, династіями).

2. Проаналізуйте діяльність міжнародної благодійної організації в Україні (на вибір: Міжнародна благодійна організація «Український молодіжний Чорнобильський фонд»; Міжнародний благодійний фонд «Варнава»; Міжнародний благодійний фонд «Карітас України»; Міжнародна благодійна організація «Благодійний фонд «SOS Дитяче Містечко»).

3. Проаналізуйте діяльність вітчизняної благодійної організації (на вибір: Благодійний фонд «Український фонд «Благополуччя дітей»; Благодійний фонд «Центр волонтеріату «Добра воля»; Благодійний фонд «Товариство «Приятелі дітей»; Представництво благодійної організації «Надія та житло»).

4. Назвіть основні тенденції переходу від благодійної діяльності до професійної соціальної та соціально-педагогічної роботи в Україні.

5. Проаналізуйте можливі шляхи співробітництва світських (державних та громадських) і релігійних благодійних організацій».

Самостійна робота 2. Технологічне забезпечення діяльності волонтерських груп.

1. Проаналізуйте досвід діяльності місцевого центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді по залученню волонтерів і реалізації соціальних програм за їх участю.

2. Складіть банк даних державних, громадських та релігійних організацій вашого регіону (області, району, міста, району міста, селища), які залучають до своєї діяльності волонтерів. Визначте, які послуги в цих організаціях надаються волонтерами.

3. У чому полягають основні проблеми у сфері організації волонтерської діяльності?

4. Сформулюйте переваги участі у волонтерському русі для вас як спеціаліста.

5. Проаналізуйте сутність феномену корпоративного волонтерства в світі та Україні.

Самостійна робота 3. Розробка волонтерської програми.

1. Розробіть структуру волонтерської програми для студентської соціальної служби нашого навчального закладу.
2. Розробіть кампанію по залученню волонтерів до діяльності студентської соціальної служби нашого навчального закладу.
3. Розробіть плакат або брошуру волонтерського гуртка нашого інституту.
4. Розробіть зразок газетного оголошення про набір волонтерів до волонтерського гуртка нашого навчального закладу.
5. Розробіть програму просвітницького тренінгу з підготовки волонтерів до соціально-педагогічної діяльності (напрямок діяльності та організація за вибором).

Семінарське заняття 1.

Історія розвитку волонтерського руху за кордоном

1. Досвід створення та зміст діяльності міжнародних волонтерських організацій.
2. Волонтерські програми Східної Європи.
3. Волонтерські програми Західної Європи.
4. Волонтерські програми США.
5. Волонтерські програми Азії.

Семінарське заняття 2.

Історія розвитку волонтерського руху в Україні

1. Передумови виникнення волонтерства в Україні.
2. Створення вітчизняних всеукраїнських волонтерських організацій.
3. Нормативнозаконодавче забезпечення волонтерської діяльності в Україні.

Семінарське заняття 3.

Благодійна діяльність в Україні

1. Генеза розвитку благодійної діяльності в Україні.
2. Діяльність благо- дійних організацій України.
3. Нормативнозаконодавче забезпечення благодійної діяльності в Україні.

Семінарське заняття 4.

Волонтер як суб'єкт соціальної та соціальнопедагогічної роботи

1. Підходи до класифікації волонтерських груп.
2. Соціальнопсихологічний портрет сучасного українського волонтера.
3. Веб-простір про досягнення волонтерів – добровільних помічників соціальних педагогів та соціальних працівників України.

Семінарське заняття 5.

Зміст та напрями діяльності волонтерських груп ЗВО, НУО, соціальних служб за кордоном

1. Зміст та напрями діяльності студентських волонтерських груп іноземних ВНЗ.
2. Зміст та напрями діяльності волонтерських груп іноземних НУО.
3. Зміст та напрями діяльності волонтерських груп соціальних служб за кордоном.

Семінарське заняття 6.

Зміст та напрями діяльності волонтерських груп ЗВО, НУО, соціальних служб України

1. Зміст та напрями діяльності студентських волонтерських груп вітчизняних ВНЗ.
2. Зміст та напрями діяльності волонтерських груп вітчизняних НУО.
3. Зміст та напрями діяльності волонтерських груп соціальних служб України.

Семінарське заняття 7.

Проблеми організаційно-методичного забезпечення діяльності волонтерських груп

1. Проблеми організаційного забезпечення діяльності волонтерських груп.
2. Проблеми методичного забезпечення діяльності волонтерських груп.

3. Проблеми підготовки спеціалістів до організації діяльності волонтерських груп.

Практичне завдання

1. Розробка пам'ятки для персоналу організації щодо умов забезпечення діяльності волонтерських груп

Практичне заняття 2.

Розробка моделі забезпечення діяльності волонтерських груп.

Семінарське заняття 8.

Досвід підготовки волонтерів у організаціях різного типу

1. Зміст та напрями підготовки волонтерів у вітчизняних ВНЗ.
2. Зміст та напрями підготовки волонтерських груп у вітчизняних НУО.
3. Зміст та напрями підготовки волонтерів до соціальної та соціально-педагогічної діяльності у соціальних службах України.

Практичне заняття 3.

Планування залучення волонтерів на основі внутрішньоорганізаційного та проектного підходів

Практичне заняття 4.

Складання описання роботи, яку будуть виконувати волонтери, та визначення необхідних для неї ресурсів.

Практичне заняття 5.

Складання переліку вимог до волонтера та розробка кампанії із залучення волонтерів (4 год.).

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Підготувати проєкт на електронному і паперовому носіях, виступити на семінарському занятті (протягом семестру).

ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА (за вибором: план підготовки волонтерів)

№ з/п	Тематика (за вибором)	Кількість годин
----------	-----------------------	--------------------

		Дена форма
1.	Розробка волонтерських соціокультурних програм і проєктів	
2.	Інформаційні акції	
3.	Збір і передача матеріальної допомоги людям	
	Разом	10

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Волонтерський рух в Україні» – це вид науково-дослідної роботи студента, форма самостійного вивчення актуальних проблем, передбачених навчальною програмою курсу. ІНДЗ – початковий етап науковопедагогічного дослідження, воно обов’язково повинно містити результати власного пошуку і висновків, відображати певний рівень навчальної компетентності студента щодо вирішення поставлених завдань.

Виконання ІНДЗ передбачає:

- вивчення, творче осмислення та систематизацію навчального матеріалу;
- роботу з нормативно-правовими документами, якими регламентється діяльність волонтерів;
- поповнення і поглиблення знань, умінь і навичок, здобутих під час аудиторної роботи;
- самостійний пошук інформаційних джерел (наукові видання, навчальна література, словники, довідники, каталоги, різнопрофільні енциклопедії, періодичні видання, збірники наукових статей тощо);
- роботу у мережі Internet для отримання найсучаснішої інформації щодо волонтерства;
- обґрунтування висновків, власне бачення вирішення питань, які вивчаються;
- формування дослідницьких умінь студентів;
- розвиток самостійності, педагогічного мислення, творчих здібностей майбутніх соціальних педагогів;
- активізацію пізнавальної діяльності студентів, поглиблення їх інтересу до професії соціального педагога, волонтерської діяльності, формування їх професійних орієнтацій, моральних цінностей.

У межах курсу «Волонтерський рух в Україні» студентам пропонується як ІНДЗ – розробка волонтерської програми.

Завдання:

Оберіть базову агенцію, яка залучатиме до своєї діяльності волонтерів у межах Вашої програми, а саме:

- Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- Громадське об'єднання;
- Благодійний фонд;
- Корпорація (підприємство тощо);

– Навчальний заклад.

Опишіть вид діяльності, який здійснює обрана організація за допомогою волонтерів (не більше 10 речень).

Розробіть волонтерську програму, виходячи із обраного виду діяльності та організації, яка залучає для її реалізації волонтерів, керуючись запропонованими етапами:

Зміст етапу I Виявлення потреби організації в волонтерах

- бачення організації (пояснює і демонструє всім працівникам та громадськості, що являє собою організація, якою вона має стати і до чого вона прагне (лаконічним, динамічним, зручним для сприйняття (часто це буває гасло));

- підходи (внутрішньо-організаційний, проектний);
- SWOT-аналіз (дозволяє виявити і структурувати сильні і слабкі сторони організації, а також потенційні можливості і загрози).

II Складання опису роботи, яку будуть виконувати волонтери

- вид та місце роботи;
- зміст роботи;
- кінцевий результат;
- періодичність та тривалість роботи;
- клієнтів;
- партнерів;
- колег;
- ступінь власної відповідальності;
- особливості роботи;
- можливу небезпеку або труднощі;
- необхідність додаткового навчання;
- моніторинг;
- супервізію та інтервізію;

- звітність; • пільги;
- заохочення;
- кар'єрне зростання.

III Забезпечення роботи волонтерів ресурсами

IV Вимоги до волонтера

V Проведення кампанії із залучення волонтерів

- мета набору і очікувані результати, Етап Зміст етапу
- кроки (заплановані заходи, дії)
- конкретний відповідальний (один)
- визначення точного часу проведення заходів
- необхідні ресурси

VI Відбір волонтерів

VII Підготовка волонтера до роботи

- інструктаж,
- орієнтування,
- підготовка,
- укладання договору

VIII Вимоги до якості роботи

- чи потрібен спеціальний рівень освіти для заняття цієї посади.
- які навички або спеціальна кваліфікація необхідні для заняття посади?

(водійські права, знання іноземної мови, інше)

- необхідний попередній досвід для особи, яка претендує на цю посаду?
- час для підготовки некваліфікованого працівника

IX Опис звітності

- кому волонтер підпорядковується безпосередньо?
- хто дає оцінку якості роботи волонтера?

X Організація позитивної взаємодії між працівниками, праця яких оплачується, та волонтерами

- розробити процедуру взаємодії персоналу з волонтерами.
- виявити особисті та організаційні перестороги персоналу, пов'язані з волонтерами.
- провести конкретний захід, який продемонструє необхідність, важливість волонтерів.
- показати грошовий еквівалент волонтерської праці.
- провести навчання персоналу з волонтерами.
- організувати заходи, в яких прийматимуть участь всі працівники, а також волонтери.

XI Мотивація волонтерів і утримання їх в організації

- волонтер може приймати участь в загальному плануванні.
- показати престижність групи цілей, які стоять перед волонтерами.
- показати реальність цих цілей.
- поділитися історією організації, її успіхами та поразками.
- право на самостійне рішення в рамках компетенції.
- визнання заслуги та нагородити волонтерів.

XII Фінансування

- оцінка необхідних витрат;
- організаційні витрати;
- відшкодування поточних витрат волонтерів;
- заохочення;
- інші витрати .

XIII Контроль за діяльністю волонтерів в організації

- моніторинг (індикатори)
- оцінка (критерії)

Орієнтовна структура ІНДЗ:

- титульна сторінка (одна сторінка): згідно з вимогами навчального закладу;

- зміст (одна сторінка): зазначаються усі розділи та сторінки їх розташування ІНДЗ;

- вступ (одна сторінка): місія студента щодо розгляду проблеми, його авторське бачення або сутність та обґрунтування вибору, мета й завдання дослідження;

- основна частина (до десяти сторінок): відповідає структурі розгляду проблеми за авторським баченням, або аргументоване розкриття теми на підставі зібраного та опрацьованого матеріалу;

- висновки (одна сторінка): підбиваються остаточні підсумки, узагальнюються і висвітлюються здобуті результати, формулюються обґрунтовані пропозиції, практичні рекомендації;

- список використаних джерел: елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складається безпосередньо за друкованим твором або виписується з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв та ін. Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела слід подавати відповідно до вимог державного стандарту;

- додатки (схеми, таблиці тощо): оформляються як продовження роботи на її наступних сторінках, розміщуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті роботи. Кожний додаток має починатися з нової сторінки. Додатки мають мати спільну з рештою тексту наскрізну нумерацію сторінок. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток ____" і велика літера, що позначає його порядок.

Обсяг волонтерської програми близько 15 сторінок рукописного тексту, 10 – друкованого тексту (обсяг залежить від шляхів і способів представлення результатів). Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при виставленні підсумкової оцінки з навчального курсу «Волонтерський рух в Україні».

РОЗДІЛ 3.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

Тестові завдання, які можуть бути використані для проміжного і підсумкового контролю знань:

1. Волонтерство – це
 - A) неоплачувана, свідома, добровільна діяльність на благо інших;**
 - В) професійними навичками та вміннями;
 - С) передача грошової підтримки.
2. Термін "волонтер" почали використовувати наприкінці
 - A) XVIII ст. у Франції;**
 - В) XV в Україні;
 - С) XVI в Німеччині.
3. Роком виникнення волонтерського руху вважається
 - A) 1859;**
 - В) 1900;
 - С) 1901.
4. В країнах Західної Європи і США волонтерський рух почав активно розвиватися в
 - A) X;
 - В) XV;

С) XIX ст..

5. У 20-ті роки XX ст. у _____ біля Вердена був організований перший волонтерський загін

A) Китаї;

В) Франції;

С) Японії.

6. В Україні поняття "волонтер" до 90-х _____ століття не існувало

A) XX;

В) XIX;

С) X.

7. Технології соціальної роботи - це

A) одна із галузей соціальних технологій, що орієнтована на соціальне обслуговування, допомогу і підтримку громадян, які знаходяться у важкій життєвій ситуації;

В) свідома, цілеспрямована, соціально-організована діяльність щодо запобігання можливим соціальним, психолого-педагогічним, правовим та іншим проблемам і досягнення бажаного результату;

С) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів.

8. Профілактика дитячої бездоглядності –

A) свідома, цілеспрямована, соціально-організована діяльність щодо запобігання можливим соціальним, психолого-педагогічним, правовим та іншим проблемам і досягнення бажаного результату;

В) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів;

С) одна із галузей соціальних технологій, що орієнтована на соціальне обслуговування, допомогу і підтримку громадян, які знаходяться у важкій життєвій ситуації.

9. Соціальна профілактика - це

А) свідома, цілеспрямована, соціально-організована діяльність щодо запобігання можливим соціальним, психолого-педагогічним, правовим та іншим проблемам і досягнення бажаного результату;

В) одна із галузей соціальних технологій, що орієнтована на соціальне обслуговування, допомогу і підтримку громадян, які знаходяться у важкій життєвій ситуації;

С) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів.

10. Вулична соціальна робота - це

А) інноваційний метод соціальної роботи, суть якого полягає в наданні соціальними службами послуг своїм клієнтам на вулиці;

В) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів;

С) самостійна робота.

11. У вуличній роботі виділяють два напрями

А) «аутріч-робота» (англ. outreach work — робота, що досягає, дотягується), яка спрямована на залучення представників цільової групи з вулиці до соціального закладу, де їм нададуть соціальні послуги і допомогу;

В) «детач-робота» (англ. detach work — окрема, самостійна робота), яка покликана надавати соціальну підтримку безпосередньо і тільки на вулиці, в середовищі життєдіяльності певної соціальної групи;

С) аудиторна робота.

12. «Аутріч-робота»

А) спрямована на залучення представників цільової групи з вулиці до соціального закладу, де їм нададуть соціальні послуги і допомогу;

В) покликана надавати соціальну підтримку безпосередньо і тільки на вулиці, в середовищі життєдіяльності певної соціальної групи;

С) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів.

13. «Детач-робота»

А) постійне місце заробітку;

В) місце розваг;

С) покликана надавати соціальну підтримку безпосередньо і тільки на вулиці, в середовищі життєдіяльності певної соціальної групи.

14. Головною умовою вуличної соціальної роботи є

А) створення місця для розваг;

В) створення можливостей для доступу представників вразливих груп до послуг соціальних служб, взаємодії з їх фахівцями;

С) створення постійного місця для заробітку.

15. Безпритульні діти –

А) це діти, які залишилися без піклування батьків;

В) діти і молодь, що живуть на вулиці;

С) діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ї або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання.

16. Діти, позбавлені батьківського піклування – це

А) діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними;

В) діти вулиці;

С) покинуті діти.

17. Соціальна адаптація – це

А) процес активного пристосування індивіда до зміненого середовища за допомогою різних засобів;

В) відсутність у сім'ї постійного житла;

С) злочинні дії батьків; примус дітей членами родини до жебракування.

18. Соціальне середовище – це

А) асоціальний спосіб життя одного чи обох батьків;

В) своєрідний показник інтеріоризації особистістю культури, рівня соціального розвитку, способу життя, цінностей суспільства;

С) новостворені родини.

19. Бездоглядні діти - це

А) бездомні, соціально-дезадаптовані;

В) діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ї або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання;

С) діти, які позбавлені догляду, уваги, піклування, позитивного впливу з боку батьків або осіб, які їх замінюють.

20. На думку, Пономарьової В. професійна діяльність соціальних педагогів з «дітьми вулиці» – це

А) діяльність фахівця, що спрямована на соціально педагогічну підтримку неповнолітніх у складний для них період життя в умовах вуличного простору;

В) економічна криза;

С) стихійні або соціальні кризи.

21. Діти-втікачі з виховних установ – діти,

А) які не мають постійного місця проживання;

В) що зазнали психологічного, фізичного та сексуального насильства в закладах інтернатного типу та притулках;

С) які мають певне місце проживання.

22. Діти-втікачі з зовні благополучних сімей – діти

А) що зазнали психологічного, фізичного та сексуального насильства;

В) з відхиленнями у психічному та особистісному розвитку;

С) з високим рівнем конфліктності, акцентуаціями та патологіями характеру, відхиленнями у психічному та особистісному розвитку.

23. Діти, що за своїми психологічними ознаками схильні до постійного перебування на вулиці –

А) діти позбавлені систематичного батьківського піклування, аутсайтери шкільних колективів, діти з яскраво вираженими ознаками важковиховуваності, схильні до безцільного проведення часу;

В) діти-втікачі;

С) «діти вулиці».

24. Соціальне сирітство –

А) це особлива група дітей, які в наслідок соціальних, економічних та морально-психологічних причин лишилися сиротами при живих батьках;

В) явище, обумовлення ухиленням або відстороненням батьків від виконання батьківських обов'язків по відношенню до неповнолітньої дитини;

С) діти, що за своїми психологічними ознаками схильні до постійного перебування на вулиці.

25. Соціальні сироти – це

А) особлива група дітей, які в наслідок соціальних, економічних та морально-психологічних причин лишилися сиротами при живих батьках;

В) дітей, які не спілкуються з власними родинами і живуть у тимчасових сховищах;

С) діти, які підтримують контакт з сім'єю.

26. До основних форм вуличної соціально-педагогічної роботи відносять:

А) дискотеки;

В) вуличний театр;

С) ігротеки, дискотеки, вуличний театр, походи, спортивно-культурні заходи; консультації спеціалістів, пункт соціальної підтримки, відкриття секондхендів для безпритульних дітей тощо.

27. Стратегічна мета підготовки та реалізації благодійних проектів в освітніх установах полягає в

А) активізації творчої, соціально значущої діяльності дітей і молоді;

- В) відкриття секондхендів для безпритульних дітей тощо;
- С) ігротеках.

28. До основних завдань організації благодійних проектів належать:

А) формування соціально позитивної мотивації в дітей, виховання в них співчуття та співпереживання до оточуючих людей; створення умов для залучення дітей і підлітків до соціально значущої діяльності; популяризація діяльності учнів-волонтерів як організаторів благодійної роботи в освітніх закладах;

В) створення умов для залучення дітей і підлітків до соціально значущої діяльності;

С) активізація творчої, соціально значущої діяльності дітей і молоді.

29. Розрізняють такі різновиди благодійних проектних заходів:

А) благодійні аукціони;

В) благодійні ярмарки;

С) благодійні акції, благодійні аукціони, благодійні ярмарки, марафони; благодійні тижні добрих справ, тижні допомоги людям похилого віку тощо; благодійні свята дітей-сиріт міста, благодійні театральні вистави та виїзні концерти для хворих дітей тощо.

30. Комбіновані благодійні акції —

А) інтегрують декілька видів благодійної діяльності — інформаційно-просвітницьку, анімаційну (соціотворчу, трудову тощо) та збір і передачу грошової підтримки й натуральної допомоги;

В) передача грошової підтримки;

С) організація благодійних концертів.

Ключі правильних відповідей (варіант II): 1а,2а, 3а,4с, 5в,6а,7а, 8в, 9а,10а,11ав,12а,13с,14в,15с,16а,17а, 18в,19ас,20а,21в,22с, 23а,24в,25а,26с, 27а,28а,29с,30а

Критерії оцінювання:

1-15 балів – низький рівень

16-23 балів – достатній рівень

24- 30 балів – високий рівень.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО СКЛАДАННЯ ЗАЛІКУ

1. Визначення понять «волонтер», «волонтерство». Критерії волонтерської діяльності.
2. Характеристика Загальної декларації волонтерів.
3. Визначення понять «мотив», «мотивація». Синдром вигорання у волонтерській роботі: ознаки прояву, причини, заходи щодо попередження.
4. Характеристика груп потенційних волонтерів в залежності від віку, соціальної ролі та соціального статусу: мотиви, досвід, кваліфікація, характерні риси та якості.
5. Залучення людських ресурсів до волонтерського руху як етап менеджменту волонтерської діяльності.
6. Відбір волонтерів як етап менеджменту волонтерської діяльності. Співбесіда з потенційним волонтером.
7. Навчання та супервізія волонтерів як етапи менеджменту волонтерської діяльності.
8. Організація волонтерської роботи у громадських організаціях: дитячих, молодіжних, жіночих та організаціях соціально-медичного профілю: зміст та форми роботи.
9. Організація волонтерської роботи у центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді: зміст та форми роботи.

10. Особливості діяльності волонтерів у соціальній вуличній роботі: мета, зміст та форми роботи.
 11. Консультативна робота волонтерів у службі «Телефон довіри»: мета, зміст та специфіка роботи.
 12. Волонтерство у соціально-педагогічній роботі з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями: мета, зміст та форми роботи.
 13. Участь волонтерів у широкомасштабних молодіжних акціях: фестивалях творчості, акціях «Моє місто», зборах-походах «Молодь за здоровий спосіб життя».
 14. Коротка характеристика можливих складових волонтерської програми.
 15. Тренінг персоналу організації для роботи з волонтерами.
 16. Перевірка потенційних волонтерів, випробувальний термін та угода з волонтерами.
 17. Система обліку роботи волонтерів.
 18. Оцінка діяльності волонтерів, система їх заохочення.
 19. Досвід волонтерської діяльності (на прикладі конкретної організації).
 20. Робота волонтерів у Товаристві «Червоного Хреста»
 21. Проаналізувати структуру та зміст «Декларації волонтерів».
 22. Визначити точки дотику у діяльності волонтерів соціальної роботи і волонтерів товариства «Червоний Хрест».
 23. Дати характеристику технології залучення волонтерів.
 24. Характеристика соціально-педагогічних акцій волонтерів.
- Особливості взаємодії волонтерів з різними категоріями населення.

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практична робота	0-3 бали	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичне завдання за умови

		сторонньої допомоги.
	4-6 балів	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконане завдання у цілому відповідає вимогам, хоча має незначні огріхи.
	7-8 балів	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичне завдання. Не припускається помилок при його виконанні. Здобувач виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0-2 бали	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	3-4 бали	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	5-6 балів	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	7-8 балів	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань;

		систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (план підготовки волонтерів)	0 балів	Завдання не виконано; висловлювання не відповідає (за змістом і формою) вимогам, які висуваються до плану підготовки волонтерів.
	1-2 бали	Здобувач демонструє розуміння проблеми щодо плану підготовки волонтерів, чітко її формулює, проте розкриває її на низькому теоретичному рівні.
	3-5 балів	Здобувач демонструє розуміння проблеми щодо плану підготовки волонтерів, розкриває її на достатньому теоретичному рівні. Здобувач загалом володіє навичками волонтерської діяльності може допомагати як друзям, знайомим, сусідам.
	6-8 балів	Здобувач демонструє глибоке розуміння щодо плану підготовки волонтерів, чітко його формулює, розкриває на високому теоретичному рівні, обґрунтовано використовує відомості з наукових джерел. Здобувач виявляє бажання творити добро; можливість змінити щось у своєму житті та в житті інших людей; можливість отримати неоціненний досвід, який може стати в нагоді у повсякденному житті; робота у команді, спілкування з однокласниками, нові знайомства, постійні контакти з цікавими людьми; бажання знайти застосування своїм талантам, силам та здібностям. Бажання працювати та позитивний настрій, стресостійкість, добре розвинені комунікативні навички. Націленість допомагати у вирішенні соціальних питань, забезпечення увагою і спостереженням, проведення тематичних заходів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЗАЛІК)

Для навчальної дисципліни «Волонтерський рух в Україні» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів	Критерії оцінки
------------	-----------------

Відмінно (90-100 A)	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, уміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
Добре (82-89 B)	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
Добре (74-81 C)	Здобувач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ (ЗАЛІК)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка а ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	зараховано
82–89	B	зараховано
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	зараховано
35–59	FX	незараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Горінов П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія Київ : Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с.
2. Козубовська І.В., Козубовський Р.В., Милян Ж.І., Залучення майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери до волонтерської діяльності. Метод. реком. Ужгород, 2022.
3. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики: навч. посіб. Суми : Сумський держ. ун-т, 2020. 192 с
4. Леонова В.І. Волонтерський рух в Україні. Метод. реком. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 72 с
5. Вашкович В. В. Посібник волонтера. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 88 с.
6. Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. Київ, 2021. 164 с.

Допоміжна

1. Артеменко І. Е. Концептуальні засади створення школи волонтерів для роботи з людьми поважного віку. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. 2018. Вип. 24. С. 137–142.
2. Болотова В. О., Ляшенко Н. О., Байдак Т. М. Волонтерська діяльність в Україні як вид соціальної активності. Грані. 2018. Т. 21. № 9. С. 47–57.
3. Бондаренко З. П. Соціально-педагогічне волонтерство як бренд сучасної студентської молоді Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. Педагогічні науки. 2019. № 2(18). С. 130–136.

4. Волонтерство під час війни. Опитування U-Report, проведене 25 червня 2022 р. URL: <https://ukraine.ureport.in/opinion/5800/>
5. Завязун Т.В. Вплив ігрової діяльності на всебічний розвиток дитини-дошкільника. Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова. №.64, 2018. С. 93-96.
6. Кубата Н.П. Гра як засіб формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку. Молодий вчений. Вип. 5(57), 2018.
7. Леонова В. І., Віщукаєва К.М. Розвиток професійної майстерності майбутніх соціальних працівників. Інноваційна педагогіка : Одеса. 2020. Вип. 27. Том 1. С. 124–127.
8. Леонова В.І., Вігурська В. Волонтерська діяльність підлітка як аспект самореалізації. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Студентські соціальні ініціативи : реалії та перспективи». 24 квітня 2019. Одеса. С. 41-44.
9. Леонова В.І. Соціальне виховання дітей засобами культурно-дозвілєвої діяльності в умовах воєнного стану. Матеріали за XVII міжнародна научна практична конференція, Найновите постиження на европейската наука -2022 , 17 - 25 юни , 2022 Педагогически науки. : София, 96 с.
10. Леонова В.І. Організація культурно-дозвілєвої діяльності в умовах воєнного стану. Materiały xvii międzynarodowej naukowipraktycznej konferencji wschodnie partnerstwo, 2022 roku, Volume 3, Przemysł, Poland, Nauka i studia. 52 s.
11. Милян Ж.І., Смук О.Т. Особливості організації навчально-виховної роботи з внутрішньо переміщеними дітьми: методичні рекомендації. Ужгород : УжНУ, 2022. 41 с.

12. Регіональні програми інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні у 2018–2019 роках. Звіт за результатами моніторингу. Київ, 2018–2019. 44 с.

13. Стрепко М. Специфіка волонтерської діяльності в містах і селах Німеччини. Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. Вип. 3. С. 208–211.

14. Червоненко К. С. Формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників засобами волонтерської діяльності. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2020. Вип. 77. С. 216–220.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт.
2. URL : <http://www.mon.gov.ua>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
5. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>